

Başvuru Numarası : 2024/905-2024/971
Toplantı Tarihi/Sayısı : 10.10.2024/46
Karar Numarası : 2024/1083
Başvuran : M. S.
Başvuran Vekili : -
Adres : Sungurlu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Muhatap Kurum/Kişi : Sungurlu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuranın; Kurum İdaresi tarafından dilekçelerinin ilgili kurumlara gönderilmediği, bulunduğu koşutta rahatsızlandığı ancak herhangi bir işlemin yapılmadığı, hastaneye sevk edilmediği, ölüm orucuna başladığına ilişkin dilekçe sunarak Kurum Müdürü ile görüşme talep ettiği ancak talebinin karşılanmadığı, diyabetik diyet yemeği tüketmesi gerektiğine dair raporu bulunmasına rağmen hastalığına uygun yemek verilmediği iddialarına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçelerinde özetle;
- Dilekçelerinin ilgili kurumlara gönderilmediğini,
 - Birden çok kuruma barındırıldığı Kurumla ilgili şikâyetlerini ifade ettiği bir dilekçe göndermek istemesi üzerine İnfaz ve Koruma Başmemuru tarafından çağrıldığı,
 - İnfaz ve Koruma Başmemurunun kendisinden Kuruma ilişkin şikâyetlerinin çözüldüğüne dair ifadelerin yer aldığı bir dilekçe teslim etmesini istediğini ancak söz konusu dilekçeyi Kurum İdaresine sunmasına rağmen sorunlarının çözülmediğini,
 - Bulduğu koşutta rahatsızlandığını ancak Kurum tarafından herhangi bir işlemin yapılmadığını,
 - Raporlu ilacının bitmesine ve hakkında sevk kararı verilmesine rağmen hastaneye sevk edilmediğini,
 - Ölüm orucuna başladığına dair dilekçe sunarak Kurum Müdürü ile görüşme talep ettiğini ancak talebinin yerine getirilmediğini,
 - Diyabetik diyet yemeği tüketmesi gerektiğine dair raporunun bulunmasına ve söz konusu raporu Kurum İdaresine sunarak diyabet hastalığına uygun yemek verilmesini talep etmesine rağmen talebinin karşılanmadığını, kendisine diğer mahpuslarla aynı yemeğin verildiğini iddia etmektedir.
3. Muhatap Sungurlu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte özetle;
- Başvuranın acil çağrı butonuna basmadığı ve koşuya evrak vermek için gelen İnfaz ve Koruma Memuruna rahatsızlığını beyan etmediği,
 - Aynı tarihte akşam sayımında rahatsızlandığını bildirmesi üzerine Sungurlu Devlet Hastanesine sevk edilen başvuranın hastanede sağlık işlemlerinin tamamlanmasından sonra Kuruma teslim edildiği,

c. Başvuranın muayenelerinin gerçekleştirildiği, ileri tetkik ve tedavi için hastaneye sevk edildiği, halihazırda bekleyen sevkinin bulunmadığı, kullanmakta olduğu ilaçların başvurana teslim edildiği,

ç. Başvuranın 22/4/2024 tarihli talep dilekçesiyle Kurumdaki problemlerinin çözülmesi dolayısıyla çeşitli kurumlara göndermek istediği dilekçelerine çıkış yapılmamasını istediği, toplam 39 dilekçesine çıkış yapılan başvuranın işleme alınmayan herhangi bir dilekçesinin bulunmadığı,

d. Başvuranın Kurum İdaresine ölüm orucuna veya açlık grevine başladığına dair herhangi bir dilekçe sunmadığı, Kuruma kabul edildiği tarihten itibaren 2 kez Cumhuriyet Savcısı ve 12 kez İnfaz ve Koruma Başmемuru ile görüşme gerçekleştiren başvuranın Kurum Müdürü ile görüşme talebinde bulunmadığı,

e. Başvuranın Kurum İdaresine herhangi bir sağlık raporu sunmadığı ve diyabetik diyet yemeği talebinde bulunmadığı,

f. Revir biriminde hekim muayenesi esnasında diyabetik diyet yemeği talebini bildiren başvuranın Sungurlu Devlet Hastanesine sevk edildiği, konuyla ilgili olarak Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifleri Genel Müdürlüğünün Ceza İnfaz Kurumlarından Barındırılanların Uluslararası Standartlarda İnsan Hakları Merkezli Sağlığa Erişimi ve Tedavileri, Tedavi Nedeniyle Nakilleri, Ceza Tehiri İşlemleri konusu ile yayımladığı 6/1/2020 tarihli ve 172 numaralı Genelge'nin birinci kısmında belirtilen "*1-Geçici veya sürekli, özel bir beslenme programı uygulanması gereken başta çölyak, diyabet ve sindirim sistemi rahatsızlıkları gibi kronik ve metabolizma hastalıkları uzman hekim raporu ile belgelenen hükümlü ve tutuklulara buna uygun besinler verilecektir. 2- İnanç gereği veya vegan, vejetaryen türü özel bir beslenme şekline sahip hükümlü ve tutukluların talepleri kapsamındaki besinler iyaşe miktarı ile sınırlı kalmak üzere karşılanacaktır.*" hükümleri kapsamında hareket edilerek rahatsızlığına uygun yemek verildiği belirtilmiştir.

4. Başvuran tarafından sunulan yazılı görüşte; barındırıldığı Kurumda zor bir durumda olduğu ve yazılı görüşüne ilişkin dilekçesini kameralara göstererek Kurum İdaresine teslim ettiği belirtilmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun "*Kurumun görevleri*" başlıklı 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde: "*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*" Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun görevleri arasında sayılmıştır.

6. 6701 sayılı Kanun'un "*Başvurular*" başlıklı 17'nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamında Kuruma bizzat başvuru yapabileceği hükmü yer almaktadır.

7. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "*Ön inceleme yapılması*" başlıklı 48'inci maddesinin birinci fıkrasına göre; "*Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön inceleme tabi tutulur. ve sonucunda; (...) yönlerinden incelenir.*"

8. Mezkûr Yönetmelik'in "*Karar türleri*" başlıklı 65'inci maddesi şöyledir:

"(1) Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir."

9. Mezkûr Yönetmelik'in "*Gerekçeli kabul edilmezlik kararı*" başlıklı 67'nci maddesi şöyledir:

"(1) Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın

kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalden kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.

(2) Ön inceleme aşamasında incelenabilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48'inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.”

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

10. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

11. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

12. Başvuran; muhatap Kurum tarafından dilekçelerinin gönderilmediğini, bulunduğu koşuhta rahatsızlanmasına rağmen herhangi bir işlemin yapılmadığını, hastaneye sevk edilmediğini, ölüm orucuna başladığına ilişkin dilekçe sunarak Kurum Müdürü ile görüşme talep ettiğini ancak talebinin karşılanmadığını, diyabet hastalığına uygun yemek verilmediğini iddia etmektedir.

13. Başvuranın dilekçelerinin gönderilmediği iddiasına ilişkin olarak muhatap tarafından gönderilen cevabi yazı ve ekler incelendiğinde; başvuranın Kuruma ilişkin şikâyetlerinin çözülmesi dolayısıyla ilgili kurumlara göndermek istediği dilekçelerine çıkış yapılmamasını istediğine ilişkin 22/4/2024 tarihli talep dilekçesinin bulunduğu ve söz konusu dilekçenin başvuran tarafından imzalandığı görülmüştür. Bununla birlikte, muhatap tarafından başvuranın işleme alınmayan bir dilekçesinin olmadığı belirtilmiş olup muhatapın ifadesi konuya ilişkin gönderilen belgeler ile teyit edilmiş, başvuranın farklı tarihlere ait dilekçelerinin muhatap tarafından ilgili kurumlara gönderildiği tespit edilmiş olduğundan muhatap tarafından hak ihlalinin gerçekleştirilmediği anlaşılmıştır.

14. Başvuranın bulunduğu koşuhta rahatsızlanmasına rağmen Kurum personeli tarafından herhangi bir işlem yapılmadığı iddiasına ilişkin olarak muhatap tarafından başvuranın acil çağrı butonuna basmadığı, İnfaz ve Koruma Memurunun koşuhta evrak vermek için gittiği ve başvuranın ilgili personele rahatsızlandığına ilişkin herhangi bir beyanda bulunmadığı belirtilmiştir.

15. Kötü muameleyle maruz kalması nedeniyle mağdur olduğunu ileri süren kişilerin kötü muamele yasağı kapsamına giren ağırlıkta bir muamele görmüş olabileceklerini gösteren emare ve delil sunmaları gerektiğini belirtmek gerekir (Anayasa Mahkemesi [AYM], *Beyza Metin*, B. No: 2014/19426, 12/12/2018, para. 45). İşkence ve kötü muamele iddiaları konusunda da Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), “*makul şüphe bulunmaması*” ya da “*bütün makul kuşkunun ötesinde*” şeklinde bir kanıtlama standardı uygulamaktadır. Ancak AİHM, bu kanıtlamaya yeterince sağlam, kesin ve birbirleriyle uyumlu çıkarsamaların ve aynı ölçüde çürütülememiş maddi karinelerin bir arada bulunmasıyla varılabileceğini kabul etmektedir (AİHM, *İrlanda/Birleşik Krallık*, B. No: 5310/71, 18/1/1978, para. 161).

16. İhlal iddiasında bulunan kişinin iddialarını ispat etmesi genel kural olduğundan hukuki ve fiili deliller ile

desteklenmeyen başvurular açıkça dayanaktan yoksun kabul edilmektedir. AYM, ispat yükümlülüğü başvurana ait olmasına rağmen başvuran tarafından soyut şekilde birtakım hükümlere atıfta bulunulması ancak söz konusu hükümlerin nasıl ihlal edildiğinin açıklanmaması ve ispatlanmaması durumunda başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olduğuna karar vermiştir (AYM, *Muhittin Kaya*, B. No: 2013/1213, 4/12/2013, para. 32).

17. Başvuranın bulunduğu koşuğa rahatsızlandığı ancak muhatap Kurum tarafından herhangi bir işlemin yapılmadığına ilişkin iddiası muhatapın cevabi yazısı ve konuya ilişkin içtihat hükümleri ile birlikte değerlendirildiğinde; mezkûr iddianın yeterince temellendirilemediği anlaşılmış, bu sebeple soyut ve açıkça dayanaktan yoksun olduğu değerlendirilen mezkûr iddianın kabul edilmez olduğu kanaatine varılmıştır.

18. Başvuranın hastaneye sevk edilmediği iddiasına ilişkin olarak muhatap tarafından gönderilen cevabi yazı ve ekleri incelendiğinde; başvuranın muayene ve hastaneye sevklerinin gerçekleştirilerek hekim tarafından reçetelerinin tanzim edildiği tespit edilmiş olup muhatap tarafından kötü muamele yasağına aykırı hareket edilmediği anlaşılmıştır.

19. Başvuranın ölüm orucuna başladığına ilişkin dilekçe sunarak Kurum Müdürü ile görüşme talep ettiği ancak talebinin karşılanmadığı iddiasına ilişkin olarak muhatap tarafından başvuranın ölüm orucuna veya açlık grevine başladığına dair Kurum İdaresine herhangi bir dilekçe sunmadığı ve Kurum Müdürü ile görüşme talebinde bulunmadığı belirtilmiştir. Bu doğrultuda, başvuranın söz konusu iddiasının yeterince temellendirilemediği tespit edilmiş, bu sebeple soyut ve açıkça dayanaktan yoksun olduğu anlaşıldığından kabul edilmez olduğu kanaatine varılmıştır (bkz. para. 15,16).

20. Başvuranın son iddiası diyabetik diyet yemeği verilmediğine ilişkin olup muhatap tarafından başvuranın söz konusu iddiasına ilişkin Kuruma herhangi bir rapor sunmadığı, hekim muayenesi esnasında söz konusu talebini bildirmesi üzerine hastaneye sevk edilerek hastalığına uygun yemek verildiği belirtilmiştir.

21. “*Mahpuslara yaşlarını, sağlıklarını, fizikî koşullarını, dinlerini, kültürlerini ve çalıştıkları işin özelliğini gözetken besleyici gıdalar temin edilmelidir.*” (Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, Bakanlar Komitesinin Avrupa Cezaevi Kurallarına Dair Üye Devletlere Tavsiye Kararı, Rec (2006) 2-rev, 1/7/2020, Kural 22.1).

22. 29/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun’un “*Hükümlünün beslenmesi*” başlıklı 72’nci maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

“(1) *Hükümlüye Adalet ve Sağlık bakanlıklarınca birlikte belirlenecek kalori esasına göre, sağlıklı ve güçlü kalması için nitelik ve nicelik olarak besleyici, sağlık koşullarına uygun, makul çeşitlilikte, yaş, sağlık, çalıştığı işin özelliği, dinî ve kültürel gerekleri göz önünde tutularak besin verilir ve içme suyu sağlanır.*”

23. 26/10/2005 tarihli ve 25978 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Hükümlü ve Tutuklular ile Ceza İnfaz Kurumları Personelinin İaşe Yönetmeliği’nin “*Hastaların iaşe edilmesi*” başlıklı 9’uncu maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

“*Hasta hükümlü ve tutukluya, diyetisyen veya hekimlerin belirleyeceği besinler verilir.*”

24. Başvuranın diyabetik diyet yemeği verilmediğine ilişkin iddiası muhatap Kurumun cevap yazısı, ekleri, ilgili ulusal ve uluslararası düzenlemelerle birlikte incelendiğinde; hastaneye sevk edilen başvurana diyetisyen tarafından diyabetik diyet yemeği önerildiği ve başvurana rahatsızlığına uygun diyet listesinin hazırlandığı görülmüştür. Bununla birlikte, muhatap tarafından konuya ilişkin tanzim edilen tutanaklardan; başvuranın rahatsızlığı dikkate alınarak rahatsızlığına uygun iaşe hazırlandığı ancak başvuranın hazırlanan iaşeyi bazı tarihlerde teslim alırken bazı tarihlerde kendi rızası ile almadığı tespit edilmiş olduğundan kötü muamele yasağının ihlal edilmediği anlaşılmıştır.

25. Sonuç olarak ceza infaz kurumundaki tutulma koşulları bir bütün olarak değerlendirildiğinde yukarıda açıklanan nedenlerle başvurudaki iddialar kapsamında hak ihlali bulunmadığı kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

10/10/2024 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Alişan TİRYAKİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK
Üye

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Üye

e-imzalıdır

Yunus Emre KARAOSMANOĞLU
Üye

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
Üye